

Пампура Ігор,

*магістр психології, старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з проблем управління правоохоронною діяльністю
та її психологічного супроводження
навчально-наукового інституту післядипломної освіти,
Національна академія внутрішніх справ*

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Сучасна практика професійно-психологічної підготовки персоналу Національної поліції України демонструє, що ефективність службової діяльності зумовлюється такими ключовими чинниками, як сформованість психологічної стійкості, здатність до саморегуляції в умовах стресу, розвинені комунікативні навички, високий рівень емоційного інтелекту, а також наявність мотивації до служби та професійного самовдосконалення. Саме ці складові відіграють ключову роль у здатності персоналу успішно діяти в умовах підвищеного навантаження, ризику й непередбачуваності. А крім того, вони є не лише умовою професійної ефективності, а й запорукою збереження психоемоційного здоров'я та довготривалої працездатності особового складу.

Недостатня психологічна підготовленість є однією з ключових причин зниження ефективності діяльності поліцейських. Найчастіше, найбільшою загрозою стає фактор виникнення ризику допущення помилки або прорахунку саме у критичний момент діяльності, коли від впевнених і точних дій залежить успішне виконання завдання. Недопущення відповідних загроз актуалізує необхідність системної роботи над розширенням багажу психологічних знань, які становлять один із ключових компонентів професійної підготовленості поліцейських та є запорукою їх адекватної і результативної поведінки в умовах впливу екстремальних чинників.

Питання професійно-психологічної підготовки поліцейських активно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцям. Серед вітчизняних дослідників варто відзначити праці О. Бандурки, В. Барка, В. Медведєва, О. Цільмак, С. Яковенко, І. Клименко, В. Андросюка, О. Корнева та ін. У контексті зарубіжних досліджень варто відзначити напрацювання таких науковців, як Р. Борум, В. Ван Хасселт, Р. Булл, Л. Г'юї, Д. Іно Лауден, Г. Шлоссберг та ін. Ці вчені зробили значний внесок у розвиток професійної психологічної підготовки поліцейських, зосереджуючись на різних аспектах, таких як стресостійкість, етичні стандарти, ефективність комунікації, управління кризовими ситуаціями тощо. Переважна більшість дослідників підкреслює, що

формування, підвищення і підтримання високої професійної підготовленості поліцейських може бути успішним лише за умови чіткого розуміння того, чому навчати, що конкретно необхідно формувати, удосконалювати і підтримувати. Саме психологічній підготовці, як цілеспрямованому процесу розвитку та активізації психічних якостей і здібностей, необхідних для ефективного виконання поліцейським професійних завдань вони приділяють ключове місце.

Професійно-психологічна підготовка – це комплекс взаємопов'язаних заходів, орієнтованих на соціально-професійний розвиток психологічних якостей, станів та здібностей працівників поліції, необхідних для їх успішної діяльності в умовах високої напруженості, ризику та відповідальності.

Психологічна підготовка повинна розглядатися як окрема і важлива ланка в системі загальної професійної підготовки поліцейських. Водночас, це не виключає доцільності інтеграції окремих психологічних елементів і методів у процес занять зі спеціальної, тактичної, бойової та фізичної підготовки, що проводяться в підрозділах Національної поліції України.

Серед основних завдань професійно-психологічної підготовки поліцейських слід виділити:

1. надання системних психологічних знань, необхідних для комплексного аналізу та урахування психологічних аспектів службової діяльності, зокрема в умовах екстремальних ситуацій. Це передбачає ознайомлення з різновидами екстремальних обставин, їхньою природою, специфікою проявів та ефективними способами подолання.

2. розвиток професійно-психологічних якостей, таких як спостережливість, професійна пам'ять, уважність, стресостійкість та емоційна рівноваженість, що забезпечують ефективне виконання завдань у складних умовах. Крім того, підготовка має бути спрямована на формування стійких навичок дій у будь-яких варіантах екстремальних ситуацій, здатності до самоконтроля та використання психологічних засобів впливу (мовлення, міміка, жести) для успішного професійного спілкування та встановлення ефективного контакту.

3. формування психологічної стійкості до труднощів, що виникають під час виконання службових обов'язків у напружених та нестабільних умовах, а також розвитку вміння діяти рішуче, зберігати самовладання й ефективно функціонувати в стресових ситуаціях.

4. удосконалення вже набутих знань, умінь і навичок з метою забезпечення готовності діяти ефективно в найрізноманітніших службових ситуаціях – від звичайного конфлікту до критичних обставин, що становлять загрозу життю та здоров'ю як громадян, так і самого поліцейського.

Основна мета психологічної підготовки поліцейських має бути спрямована на формування у них практичної готовності до ефективного подолання психологічних труднощів, що виникають у процесі службової діяльності, а також

здатності враховувати її психологічні аспекти під час прийняття професійних рішень.

У процесі психологічної підготовки поліцейських має відбуватися формування необхідних професійних умінь виявляти психологічні чинники, здійснювати їх науково обґрунтований аналіз та адекватно оцінювати екстремальні ситуації. Розвиватися інтерес до психолого-педагогічних аспектів професійної діяльності, прагнення до пошуку аргументованих відповідей на складні питання, здатність глибше розуміти мотиви людської поведінки та будувати ефективні взаємовідносини, зважаючи на індивідуальні особливості, психологічні стани та специфіку службових обставин. Водночас має формуватися психологічна рефлексія – здатність до самоаналізу, самоспостереження і критичної самооцінки.

До основних форм та методів психологічної підготовки слід віднести вирішення практично орієнтованих завдань, які були розглянуті нами вище. Підбір навчального матеріалу, вправ і умов їхнього виконання має відповідати реальним вимогам службової діяльності. Основою для психологічної підготовки має бути тренінг – комплекс спеціально розроблених вправ, у процесі яких виявляються, формуються та розвиваються ключові психологічні якості та особистісні риси, необхідні для ефективного виконання професійних обов'язків.

Отже, одним із пріоритетних напрямів підвищення ефективності діяльності персоналу Національної поліції України є забезпечення належного рівня професійно-психологічної підготовки відповідно до специфіки умов професійної діяльності. Така підготовка передбачає засвоєння системи психологічних знань і навичок, необхідних для успішного виконання службових обов'язків, а також формування індивідуально-психологічних якостей, зокрема мотиваційної сфери, загальних і спеціальних здібностей, характерологічних особливостей.

Список використаних джерел:

1. Пасько О.Ф. Система підготовки майбутніх працівників для Національної поліції. Національний юридичний журнал: теорія и практика. 2016. № 5. С. 191–194.
2. Цільмак О.М. Формування психологічної компетентності у курсантів закладів вищої освіти МВС України. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: збірник наукових праць. Харків: ХНУВС, 2018. С. 124–127.
3. Aldwin C.M. Stress, coping, and development. Second Edition: An Integrative Perspective / C. M. Aldwin. NewYork: Guilford, 2007. 432 p.